

Цанкара ништа није могло задржати да не казује оно што мисли и осећа. Као што је ударао на лаж, непоштење и неправду у друштву, као што је аустриској дипломатији бацио у лице ону тешку реч, тако је целог живота устајао против утврђених догми и признатих ауторитета у књижевности.

Тада у словеначку књижевност продиру европске струје, натурализам и симболизам. Песници кидају са дотадашњим правилима, па у лабилноме ритму и слободном стиху изражавају душу модернога човека. И Цанкар показује нове погледе на уметност. Захтева ослобођење од шаблона, самостално стварање. Опијен је ритмом и стилем декадентских писаца. Метерлинк и Демл утичу на њега, а нарочито руски писци Гогољ, Толстој и Достојевски „који га је опчинио до пијанства“. Цанкар је сав у сновима, алегоријама, симболима. За њега је симбол уметности — бела кризантема. Под тим насловом објављује своје нове уметничке тежње: уметник треба да служи само уметности, никаквим другим циљевима.

Изгледа да енергија расте код Цанкара у колико је већи број противника нове уметности. Из његовог пера излази низ дела која све више потврђују да је он уметник који даје нешто ново у словеначкој књижевности, и да је остао песник и ако је престао да пише стихове. И тако Цанкар, у друштву са песницима Жупанчићем, Кетеом и Мурном, ствара словеначку „Модерну“.

Цанкар налази да ко хоће да живи тихо и мирно, не треба да позна живот: високи идеали, снови и чежње дати су човеку зато да не види истину. Живот би био неиздржљив кад би се унапред могло знати какав ће бити и кад сазнање не би било остаљено за последњи час. Готово сва Цанкарева дела носе отисак неостварених снова и незадовољених чежња (хрепенења). „Јв нисам живео, каже он, за мном нема никаквих успомена. Цео мој живот био је у мојим сновима, а остварио се није ни атом тих снова. Лено и монотono су поред мене пролазили досадни дани...“

Цанкар сматра да „објективне уметности нема и не може је бити, докле је уметност дело и дах човека“. И доиста је лирска субјективност основна црта Цанкара као уметника, поред његове склоности ка сатири и карикатури. Сам каже на једном месту